

BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

ADNAN GÜLTEPE BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/16516

Karar Tarihi : 8/3/2018

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Adnan GÜLTEPE

Vekili : Av. Murat AKBAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tabii hâkim ilkesine aykırı davranılması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde belirlenen eksiklikler başvuru vekiline tebliğ edilmiştir.

4. Başvuru vekili, eksikliklerin giderimi için öngörülen on beş günlük kesin süreyi aşarak eksiklikleri tamamlamıştır.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuru 31/1/2008 tarihinde Osmaniye 1. Sulh Ceza Mahkemesince tutuklanmıştır.

10. Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 16/6/2008 tarihli iddianamesiyle başvuru hakkında suç işlemek amacıyla kurulan örgütü yönetme, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet etme, tasarlayarak adam öldürmeye azmettirme ve kamu malına zarar verme suçlarından Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde kamu davası açılmıştır.

11. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi 6/6/2012 tarihli kararı ile başvurucaunun mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

12. Kararın temyizi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesi 26/2/2014 tarihli ilamı ile başvurucaunun yargılandığı davada verilen mahkûmiyet kararına ilişkin kısmen onama, kısmen bozma kararı vermiştir.

13. Bozma kararı sonrasında dava, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/190 sayılı esasına kaydedilmiştir. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesi 27/5/2014 tarihinde 1/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) mülga 250. maddesiyle görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine dosyanın Osmaniye Ağır Ceza Mahkemesine devredilmesine karar vermiştir.

14. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi 4/9/2014 tarihli duruşmada başvurucaunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

15. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesince verilen tutukluluğun devamı kararına başvuruca vekili tarafından itiraz edilmiş, Osmaniye 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/9/2014 tarihli kararı ile itiraz reddedilmiştir.

16. Başvuruca 2/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Anayasa Mahkemesine yapılan başvuruda dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde eksikliklerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

18. Belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla başvuruca vekiline on beş günlük kesin süre verilerek bildirimde bulunulmuştur. Anılan bildirim, başvuruca vekili Av. Murat Akbay'a 17/11/2014 tarihinde usulüne uygun olarak tebliğ edilmiştir.

19. Başvuruca vekili, belirlenen eksiklikleri verilen kesin süre içinde en geç 2/12/2014 tarihine kadar gidermesi gerekirken 5/2/2015 tarihinde gidermiştir. Başvuruca vekili, anılan dilekçede eksikliklerin süresinde giderilmemesi ile ilgili mazeret bildirmiş ve buna ilişkin bir sağlık raporu ibraz etmiştir.

20. Sağlık raporunda; başvuruca vekilinin pertrokanterik kırık (kalça kırığı) nedeniyle kapalı IMN ameliyatı geçirdiği, taburcu edilme tarihinden itibaren doksan günlük istirahatın uygun olduğu belirtilmiştir. Başvuruca vekili, mazeretinin kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

21. Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesi 17/2/2015 tarihli kararıyla başvurucaunun mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

22. Bu karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

23. 5271 sayılı Kanun'un "Tutuklulukta geçecek süre" kenar başlıklı 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

25. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Mahkemenin 8/3/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mazeretin Kabulü Talebinin Değerlendirilmesi

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (1), (5) ve (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

...

(5) Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvuruçunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuruçuyu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir."

28. Anayasa Mahkemesi İÇtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Başvurucu mücbir sebep veya ağır hastalık gibi haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvurusunu yapamadığı takdirde, mazeretinin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilir. Komisyonlar raportörlüğünce mazeretin kabulünün gerekip gerekmediği yönünde karar taslağı hazırlanır. Komisyon, öncelikle başvurusunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek mazereti kabul veya reddeder."

29. İÇtüzük'ün "Form ve eklerinin ön incelemesi ve eksiklikler" kenar başlıklı 66. maddesi şöyledir:

"(1) Bireysel Başvuru Bürosu gelen başvuruları şekli eksiklikler bulunup bulunmadığı yönünden inceler. Başvuru formunda veya eklerinde herhangi bir eksiklik tespit edilmesi hâlinde, bunların tamamlattırılması için başvurucuya, varsa avukatına veya kanuni temsilcisine onbeş günü geçmemek üzere kesin bir süre verilir.

(2) Eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda başvurucuya geçerli bir mazereti olmaksızın verilen kesin sürede eksiklikleri tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceği bildirilir.

(3) Başvurunun; süresinde yapılmadığı, 59 uncu ve 60 ıncı maddelerdeki şekil şartlarına uygun olmadığı ve tespit edilen eksikliklerin verilen kesin sürelerde tamamlanmadığı hâllerde Komisyonlar Başraportörü tarafından reddine karar verilir ve başvurucuya tebliğ edilir. Bu karara tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde Komisyona itiraz edilebilir. Bu konuda Komisyonların verdiği kararlar kesindir."

30. Başvurucular, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvurularını Kanun'da ve İÇtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapmak zorundadır.

31. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (6) ve İÇtüzük'ün 66. maddesinin (3) numaralı fıkralarında, başvuru evrakında herhangi bir eksikliğin bulunması hâlinde bunun giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği öngörülmüştür. Ayrıca İÇtüzük'ün 66. maddesinin (2) numaralı fıkrasında da eksikliklerin tamamlattırılmasına dair yazıda, verilen kesin sürede eksiklikleri geçerli bir mazereti olmaksızın tamamlamadığı takdirde başvurusunun reddine karar verileceğinin başvurucuya bildirileceği ifade edilmiştir.

32. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (6) numaralı fıkrası ve İÇtüzük'ün 66. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca on beş günlük kesin sürenin ancak başvurusunun "geçerli mazeret"i olması hâlinde aşılabileceği kabul edilmiştir. 6216 sayılı Kanun ve İÇtüzük'te geçerli mazeret bildirme yükümlülüğünün muhatabı olan kişinin başvuru olduğu ifade edilmekte ise de temsil veya vekâlet yoluyla yapılan başvurularda temsilci veya avukatın da geçerli mazeretlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Temsilci veya avukatın geçerli mazeretinin dikkate alınmaması, başvuru süresinin kaçırılmasında hiçbir kusuru bulunmayan ve bu kişiler aracılığıyla bireysel başvuru yapan başvurucular açısından mahkemeye erişimi baştan engelleyebileceğinden

hakkın telafisi imkânsız biçimde başvuruların kaybına neden olabilir (*Ramazan Sönmez*, B. No: 2013/6325, 15/4/2014, § 21).

33. İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesinin ikinci fıkrasında, süresinde yapılmayan başvurulara ilişkin olarak "mücbir sebep" veya "ağır hastalık" hâli haklı mazeret olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda hangi hastalığın ağır hastalık sayılacağı ve geçerli mazeret olarak kabul edileceğinin önceden belirlenmesi mümkün olmadığından Anayasa Mahkemesi, ileri sürülen mazeretin geçerli olup olmadığını her başvuruda söz konusu hastalığın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir (Benzer yöndeki bir karar için bkz. *Yasin Yaman*, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 21). Anayasa Mahkemesi, mazeret ileri süren başvuru veya vekilinin hastalığının başvuru yapmaya veya eksiklik bildirimine cevap vermeye engel teşkil edecek nitelikte ağır olduğunun raporundan anlaşılması gerektiğini kabul etmektedir (*Turgut Kaya ve diğ.leri*, B. No: 2013/5859, 19/11/2015, §§ 35-39; *Ramazan Sönmez*, §§ 26-28).

34. Eksiklik bildirimının süresinde tamamlanmaması hâlinde bu durum, başvurunun usulüne uygun yapıp yapılmadığı yönünden bireysel başvurunun her aşamasında resen gözetilmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda eksikliklerin gideriminin süresinde yapılması başvurunun esasın incelenebilmesi için ön koşuldur (*Mehmet Encu ve diğ.leri*, B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 36).

35. Temsilci veya avukat aracılığıyla yapılan bireysel başvurularda, geçerli mazeretlerin bulunması hâlinde mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde yapılan başvuruların süresinde yapılmış olduğunun 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca kabul edilmesi gerekeceği belirtilmiştir. Ancak eksikliklerin tamamlanması hususunda mazeret olması durumunda mazeretin kalktığı tarihten itibaren kaç gün içinde eksikliklerin tamamlanacağına ilişkin bir hüküm yoktur. Bu durumda 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesinin (2) numaralı fıkrası hükümlerinin burada kıyasen uygulanması gerekir. Diğer bir deyişle eksikliklerin mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde tamamlanmış olması gerekmektedir.

36. Başvuru konusu olayda 4/11/2014 tarihli eksiklik bildiriminde; İÇTÜZÜK'ÜN 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca on beş günlük kesin süre içinde geçerli bir mazeret olmaksızın tespit edilen eksikliklerin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği hususu, usulüne uygun olarak başvuru vekiline 17/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuru vekiline tebliğ edilen eksikliklerin en geç 2/12/2014 tarihinde tamamlanarak gönderilmesi gerekirken on beş günlük kesin süreden sonra 5/2/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine gönderildiği anlaşılmıştır. Başvuru vekili, mazeret bildirmiş ve buna ilişkin bir sağlık raporu ibraz etmiştir.

37. Başvuru vekilinin Anayasa Mahkemesine sunduğu raporda; 31/10/2014 ile 4/11/2014 tarihleri arasında kalça kırığı ameliyatı geçirdiği, taburcu edildiği tarihten itibaren doksan günlük istirahatinin sonunda kontrolünün yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Başvuru vekilinin kalça kırığı ameliyatı geçirdiği ve kendisine doksan günlük istirahat süresinin önerildiği hususları dikkate alındığında başvuru vekilinin rahatsızlığının İÇTÜZÜK'ÜN 64. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ağır bir hastalık kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Mazeretin kalktığı tarih ise doksan günlük istirahat bittiği 4/2/2015 tarihidir. Başvuru vekili de mazeretin kalktığı tarihten itibaren on beş gün içinde 5/2/2015 tarihinde eksiklikleri tamamlamıştır.

38. Başvurucu vekili süresi içinde eksiklikleri tamamlamamış ise de sunduğu sağlık raporlarına göre mazeretinin geçerli olduğu değerlendirildiğinden mazeretin kabulüne karar vermek gerekir.

B. Özel Yetkili Mahkemelerde Yapılan Yargılamanın Kanuni Hâkim Güvencesini İhlal Ettiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

39. Başvurucu; temyiz süreci devam ederken özel yetkili mahkemelerin 6526 sayılı Kanun ile kaldırıldığını, temyiz incelemesini yapan Yargıtay 1. Ceza Dairesinin özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına ilişkin yasal değişikliği dikkate almadığını, Yargıtayın görevli olmayan ve kaldırılan mahkemenin verdiği kararı görüşmeden dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerekirken aleyhe bozma kararı verdiğini, özel yetkili mahkemenin yaptığı kovuşturma işlemlerinin yok hükmünde olduğunu ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

40. Başvurucunun başvuru tarihi itibarıyla başvuru yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmakta ise de bireysel başvuru sürecinde söz konusu hükmün Yargıtay tarafından onanarak kesinleştiği, somut olayın koşullarında başvuru yollarının tüketildiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (*Abdullah Akyüz* [GK], B. No: 2013/9352, 2/7/2015, § 33). Bu nedenle şikâyetin diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmesi gerekir.

41. Anayasa'nın 37. maddesinde ayrı bir şekilde düzenlenen kanuni hâkim güvencesi, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının zımnı bir unsuru niteliğinde olduğundan başvurucunun iddiası bu hak bağlamında incelenmiştir.

42. Hukuk devletinde kanuni hâkim, tabii hâkim olarak anlaşılmalıdır. Tabii hâkim kavramı ise dar anlamda, suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı göreceк yargı yerini yasanın belirlemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla tabii hâkim ilkesi, yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya hâkimlerin atanmasına engel oluşturur; sanığa veya davanın yanlarına göre hâkim atanmasına olanak vermez (AYM, E.1990/13, K.1990/30, 20/11/1990).

43. Kanuni hâkim güvencesi ilkesi, olayın niteliğine göre yargılamanın hangi mahkemede yapılacağıın önceden belirlenmiş olması ilkesidir. Yargılama, tabii hâkimi dışında başka bir hâkim tarafından yapılamaz (*Muhammet Kaplan*, B. No: 2013/1586, 18/9/2013, § 31).

44. Özel yetkili mahkemelerin görevlerinin genel mahkemelere devredilmesi ve anılan mahkemelerin değişiklikle genel mahkeme sıfatı kazanması, kanun koyucunun usule ilişkin bir tasarrufudur. Usul kuralları derhâl uygulanır ve geriye yürümez.

45. Somut olayda başvurucunun özel yetkili mahkeme tarafından yargılanması ve aleyhinde hüküm kurulması sırasında yürürlükte olan maddi ceza hukukuna ilişkin hükümler esas alınmış ve mahkûmiyet hükmü kurulmuştur. Ne var ki başvurucunun yargılandığı dosya temyiz incelemesi aşamasındayken usule ilişkin olarak söz konusu mahkemelerin yetkisi sonlandırılmıştır. Sadece bu durum nedeniyle söz konusu mahkemelerin verdiği kararların tabii hâkim ilkesine uygun olmadığı sonucuna

ulaşılması mümkün değildir. Somut olayda başvuru kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılmadığı ve uyuşmazlığın esasını çözecek olan mahkemenin ihtilafın doğmasından sonra kurulan bir mahkeme olmayıp görev ve yetkileri daha önceden kanunla belirlenmiş bir mahkeme olduğu dikkate alındığında kanuni hâkim güvencesi yönünden bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

46. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

47. Başvurucu; yedi yıldır tutuklu olmasına rağmen tahliye talebinin reddedildiğini, tutukluluğunun kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştü ve tahliye talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

48. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

49. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

50. Tutukluluk hâli sona ermiş olan başvurucuların -devam eden tutukluluk hâli farklı olarak- tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi ya da makul süreyi aştığı şikâyetleri yönünden iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolunu tüketmeleri gerekir. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile öngörülen tazminat yolu, bir yandan başvurucuların maruz kaldığı tutukluluk nedenleri ve süresinin uzunluğunun tespiti, diğer yandan da uğranılan zararın tazmini imkânı sağladığından anılan şikâyetler açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı, makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (*Hamit Kaya*, B. No: 2012/338, 2/7/2013, §§ 46-48).

51. Bununla birlikte tüketilmesi gereken başvuru yollarının her şeyden önce ulaşılabilir olması gerekmektedir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli değildir. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun makul süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla tazminat talebinde bulunulması için kanunda öngörülen sürenin geçtiği durumlarda bu tazminat yolunun ulaşılabilir olmadığını ve tüketilmesinin gerekmediğini belirtmiştir (*Abdullah Akyüz* §§ 45-50).

52. Somut olayda hakkındaki mahkûmiyet hükmü 13/6/2016 tarihinde kesinleşen başvuru bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla tazminat talebinde bulunması için 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinde öngörülen dava açma

süresi geçmiş bulunmaktadır (bkz. § 25). Bu nedenle söz konusu tazminat yolunun başvuru yönünden ulaşılabılır olmadığı ve dolayısıyla başvuru yolunun bulunmadığı açıktır (Benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. *Halas Aslan*, B. No: 2014/4994, 16/2/2017, § 49).

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

54. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin hürriyetlerinden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

55. Kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan Anayasa'nın 19. maddesinin (*Galip Öğüt* [GK], B. No: 2014/5863, 1/3/2017, § 35) kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de üçüncü fıkra düzenlenmiş tutuklama tedbiridir (*Halas Aslan*, § 65).

56. Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddeyle tüm temel ve hak özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirdiği "kanunilik" şartını kişi hürriyeti ve güvenliği yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmektedir. Bu bağlamda birbiriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (*Murat Narman*, § 43; *Halas Aslan*, § 55).

57. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçmeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır (*Hamit Kaya*, § 40).

58. Tutukluluk süresinin belirlenmesinde ilk derece mahkemesi önünde yargılama aşamasında geçen sürenin dikkate alınması gerekir. Zira kişi yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm edilmişse bu kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmakta ve tutmanın nedeni ilk derece mahkemesince verilen hükme bağlı olarak tutma hâline dönüşmektedir (*Hamit Kaya*, § 41). Bu bakımdan temyiz aşamasında geçen süre, tutukluluk süresinin değerlendirmesinde dikkate alınmaz. Ancak bozma kararı sonrasında bireyin durumu tekrar suç isnadına bağlı tutmaya dönüşeceğinden ilk derece mahkemesi önünde geçen süre, değerlendirmede dikkate alınacaktır (*Savaş Çetinkaya*, B. No: 2012/1303, 21/11/2013, § 42).

59. Somut olayda başvuru 31/1/2008 tarihinde tutuklanmıştır. Tutuklu olarak sürdürülen yargılamada ilk derece mahkemesince başvuru hakkında verilen 6/6/2012 tarihli mahkûmiyet kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 26/2/2014 tarihli

ilamıyla 2 yıl 1 ay ve 10 ay hapse ilişkin suçlar yönünden onanırken diğer suçlar yönünden bozulmuştur. Bozma ilamına konu suçlar yönünden tutuklu olarak devam olunan yargılamada Mahkeme 17/2/2015 tarihinde yeniden başvurucaunun mahkûmiyetine karar vermiş; anılan karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 13/6/2016 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

60. Bu belirlemelere göre başvuruca 31/1/2008 ile 6/6/2012 ve 26/2/2014 ile 17/2/2015 tarihleri arasında bir suç isnadına bağılı olarak hürriyetinden yoksun kalmış iken 6/6/2012 ile 26/2/2014 tarihleri arasında ve 17/2/2015 tarihinden sonra ilk derece mahkemesince verilen hükme bağılı olarak tutulmuştur.

61. Başvuruca, bir suç isnadına bağılı olarak 31/1/2008 ile 6/6/2012 tarihleri arasında 4 yıl 4 ay 5 gün, 26/2/2014 ile 17/2/2015 tarihleri arasında 11 ay 21 gün olmak üzere toplam 4 yıl 15 ay 26 gün süreyle hürriyetinden yoksun bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucaunun bir suç isnadına bağılı olarak tutulduğu süre, 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ağır cezalık işler için öngörülen beş yıllık azami tutukluluk süresini aşmıştır.

62. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

63. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucaunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruca lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

64. Başvuruca, tazminat talebinde bulunmamıştır.

65. Başvuruda, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. İlk derece mahkemesince başvuruca hakkında mahkûmiyet kararı verilmekle (bkz. § 21) başvurucaunun tutukluluk hâli sona ermiş, anılan mahkûmiyet hükmü temyiz merciince onanarak kesinleşmiştir. Bu durumda ihlalin tespiti dışında ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir hususun bulunmadığı anlaşılmaktadır.

66. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin başvurucauya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu vekilinin eksikliklerin giderimi için verilen kesin süreye ilişkin mazeretinin KABULÜNE,

B. 1. Özel yetkili mahkemelerde yapılan yargılamanın kanuni hâkim güvencesini ihlal ettiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aştığına ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/233) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/3/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Rıdvan GÜLEÇ